

TITEL 14

Van rechtspleging in zaken betreffende de verbindendverklaring van overeenkomsten strekkende tot collectieve schadeafwikkeling

[Inleidende opmerkingen]

1. **Algemeen.** Op 2 februari 2004 is bij de Tweede Kamer der Staten Generaal ingediend een voorstel van wet tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering teneinde de collectieve afwikkeling van massaschades te vergemakkelijken (Kamerstukken II 2003/04, 29 414). De Wet collectieve afwikkeling massaschade ('Wet CAM') is in werking getreden op 27 juli 2005 (Stb. 2005, 380). De Wet CAM voorziet in de mogelijkheid om een (vaststellings)overeenkomst over de afwikkeling van een groot aantal gelijksoortige schadevorderingen (de zogeheten 'massaschade') tussen een organisatie die de belangen behartigt van de benadeelden en de aansprakelijke partij of partijen, door de rechter verbindend te laten verklaren voor alle benadeelden of een groep van hen. Zie — in iets andere bewoordingen — art. 7:907 lid 1 BW. De wet beoogt derhalve een efficiëntere afwikkeling van massaschade. De eerste maal dat de regeling is toegepast is in de DES-zaak geweest (Hof Amsterdam 1 juni 2006, NJ 2006, 461). De Wet CAM kent een materieelrechtelijke en een procesrechtelijke component. Het materiële recht is uitgebreid in Boek 7, Titel 15 BW betreffende de Vaststellingsovereenkomst. Na art. 7:906 BW zijn vier nieuwe bepalingen ingevoegd: art. 7:907 tot en met 7:910 BW. De procesrechtelijke component komt neer op een uitbreiding van Boek 3 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, meer in het bijzonder gaat het daarbij om invoeging van een nieuwe Titel 14, bestaande uit de art. 1013 tot en met 1018 Rv (nieuw).

2. **Inhoud en doel.** De artikelen in Titel 14 vormen de procesrechtelijke kant van de nieuwe wettelijke regeling in Titel 15 van Boek 7 BW, meer in het bijzonder art. 7:907-910 BW. Zij houden verband met de procedure waarbij de rechter wordt verzocht de overeenkomst strekkende tot collectieve schadeafwikkeling verbindend te verklaren voor de gehele groep van schuldeisers. Verbindendverklaring van de desbetreffende overeenkomst door de rechter voorkomt een procedure die anders elke tot de groep behorende benadeelde afzonderlijk zou kunnen aanspannen en waarbij de rechter zou moeten beslissen aan de hand van de feiten en omstandigheden van elk concreet geval.

3. **Overig toepasselijk procesrecht.** De procedure waarbij de rechter wordt verzocht de overeenkomst tot collectieve schadeafwikkeling verbindend te verklaren, wordt ingeleid door middel van een verzoekschrift. De art. 261 e.v. zijn daarop van toepassing, voorzover daarvan niet in de onderhavige titel is afgeweken. De art. 1013 tot en met 1018 bevatten een aantal aanvullende en afwijkende voorschriften die noodzakelijk zijn in verband met het grote aantal bij de uitkomst van de procedure betrokken belanghebbenden. Daarbij is inspiratie geput uit de procedureregels die op grond van de Faillissementswet (Fw) gelden, in het bijzonder de regels die gelden in geval surseance van betaling wordt aangevraagd met een groot aantal schuldeisers (art. 281-281f Fw), en de procedureregels die op grond van de art. 642a-642z Rv gelden in geval van de verdeling van een fonds dat beschikbaar is bij een succesvolle beperking van de aansprakelijkheid door de eigenaar van een (zee- of binnen)schip. Het gaat hier immers om een vergelijkbare situatie waarin een groot aantal vorderingen van schuldeisers gebundeld worden afgedaan (MvT, Kamerstukken II 2003/04, 29 414, nr. 3, p. 25).

4. **Overgangsrecht.** Een bijzondere bepaling van overgangsrecht ontbreekt. De Wet CAM heeft onmiddellijke werking. Voor de bepalingen uit titel 14 van Boek 3 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering volgt dit uit aanwijzing 166 van de Aanwijzingen voor de regelgeving. Dit betekent dat de bevoegdheid om aan de rechter te verzoeken een overeenkomst verbindend te verklaren ook kan worden uitgeoefend voor zover het overeenkomsten betreft die vóór de inwerkingtreding van de wet (i.e. 27 juli 2005) zijn gesloten (MvT, Kamerstukken II 2003/04, 29 414, nr. 3, p. 9).

[Inhoud verzoekschrift]

Artikel 1013. — 1. Het verzoekschrift waarmee het verzoek, bedoeld in artikel 907, eerste lid, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek wordt ingeleid, vermeldt:

- a. de namen en de woonplaatsen van de verzoekers;
- b. een omschrijving van de gebeurtenis of de gebeurtenissen waarop de overeenkomst betrekking heeft;
- c. de namen en de woonplaatsen van de aan de verzoekers bekende personen ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten, waarbij zij zich kunnen houden aan de laatste hun bekende woonplaatsen;
- d. een korte omschrijving van de overeenkomst;
- e. een duidelijke omschrijving van het verzoek en de gronden waarop het berust.

— 2. Aan het verzoekschrift wordt de overeenkomst als bijlage toegevoegd.

— 3. Het gerechtshof te Amsterdam is bij uitsluiting bevoegd tot kennisneming van een verzoek in eerste aanleg als in dit artikel bedoeld.

— 4. In afwijking van artikel 282, tweede lid, behoeft geen afschrift van een verweerschrift en de overlegde bescheiden verzonden te worden aan de personen ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten.

— 5. De oproeping van de in het eerste lid, onder c bedoelde personen geschiedt bij gewone brief, tenzij de rechter anders bepaalt. Bovendien geschiedt de oproeping door aankondiging daarvan in één of meer door de rechter aan te wijzen nieuwsbladen, waarbij tevens rechtspersonen als bedoeld in artikel 1014 worden opgeroepen. Hierbij wordt naast de plaats, de dag en het uur van de terechtzitting telkens op een door de rechter aan te geven wijze melding gemaakt van een korte omschrijving van de overeenkomst en van de gevolgen van toewijzing van het verzoek. Tevens wordt vermeld dat de in artikel 290, eerste lid, genoemde bescheiden ter inzage en afschrift liggen bij de griffie en wordt gewezen op de bevoegdheid om een verweerschrift in te dienen. Tenzij de rechter anders bepaalt, dragen de verzoekers zorg voor de oproeping ingevolge dit lid. De rechter kan gelasten dat de in dit lid bedoelde informatie ook op andere wijze wordt bekend gemaakt.

— 6. De rechter kan, indien hij de dag en het uur van de behandeling bepaalt, tevens bepalen dat verweerschriften in afwijking van artikel 282, eerste lid, uiterlijk voor een door hem vast te stellen tijdstip voor de behandeling moeten worden ingediend.

1. Algemeen. Art. 1013 bevat een aantal afwijkingen van de gewone regels van de verzoekschriftprocedure op het punt van (i) de inhoud van het verzoekschrift (zie aant. 2), (ii) de absoluut bevoegde rechter (zie aant. 4), (iii) de toezending van processtukken aan de personen ten behoeve van wie de overeenkomst strékkende tot collectieve scha-

deafwikkeling (hierna: de belanghebbenden) is gesloten (zie aant. 5), (iv) de wijze van oproeping van de belanghebbenden (zie aant. 7) en (v) de bepaling door de rechter tot welk moment een verweerschrift mag worden ingediend (zie aant. 8).

2. Inhoud verzoekschrift (lid 1). a) **Verzoekers. Gezamenlijk verzoekschrift.** De rechter kan een overeenkomst tot collectieve schadeafwikkeling slechts op gezamenlijk verzoek van de partijen bij die overeenkomst verbindend verklaren. Verzoekers zijn alsdan aan de ene kant een of meer partijen die zich hebben verbonden tot vergoeding van de schade en aan de andere kant een organisatie (stichting of vereniging met volledige rechtsbevoegdheid) die ingevolge haar statuten de belangen van de betrokken benadeelden behartigt. Zie art. 7:907 lid 1 BW. b) **Algemene voorschriften.** Ten aanzien van de inhoud van een verzoekschrift bevat art. 278 een groot aantal algemene voorschriften. Zie art. 278, aant. 3. c) **Afwijkingen op de voet van art. 1013 lid 1.** In afwijking van art. 278 lid 1 bepaalt art. 1013 lid 1 dat in het verzoekschrift onder meer dienen te worden vermeld de namen en de woonplaatsen van de aan de verzoekers bekende personen ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten (zie lid 1, aanhef en onder c). Dit is van belang in verband met de wijze van oproeping ingevolge art. 1013 lid 4. Verder dient het verzoekschrift een korte omschrijving van de overeenkomst te bevatten. (MvT, Kamerstukken II 2003/04, 29 414, nr. 3, p. 25).

3. Overlegging bescheiden. a) **Algemeen.** Art. 278 zwijgt over de vraag of en, zo ja, welke bescheiden bij het verzoekschrift moeten worden overgelegd. Zie art. 278, aant. 5 onder c en d. b) **Overlegging van de overeenkomst collectieve schadeafwikkeling (lid 2).** Ingevolge art. 1013 lid 2 moet de overeenkomst strekkende tot collectieve schadeafwikkeling als bijlage aan het verzoekschrift worden toegevoegd. Dit spreekt min of meer voor zichzelf. Immers, het verzoek heeft juist op die overeenkomst betrekking.

4. Bevoegde rechter. a) **Algemeen.** Art. 42 Wet RO (zie bijlage 1) verklaart de rechtbanken in eerste aanleg bevoegd kennis te nemen van alle burgerlijke zaken, behoudens bij de wet bepaalde uitzonderingen, terwijl art. 262 vervolgens relatief bevoegd verklaart de rechter van — kort gezegd — de woonplaats van hetzij de verzoeker, hetzij de in het verzoekschrift genoemde belanghebbende. b) **Uitzondering; exclusieve bevoegdheid Hof Amsterdam (lid 3).** In afwijking van art. 42 Wet RO en art. 262 is ingevolge art. 1013 lid 3 het Gerechtshof te Amsterdam bij uitsluiting bevoegd tot kennisneming van het verzoek tot verbindendverklaring van een overeenkomst strekkende tot collectieve schadeafwikkeling. De ratio daarvan is driedelig: (i) op deze wijze wordt gewaarborgd dat de behandeling van het verzoekschrift geschiedt door een meervoudige kamer, (ii) concentratie bij één hof zal leiden tot opbouw van expertise in zaken als deze, en (iii) op deze wijze valt spoediger een onherroepelijke uitspraak te verkrijgen, hetgeen voor alle betrokken partijen van belang is (MvT, Kamerstukken II 2003/04, 29 414, nr. 3, p. 25). Voor concentratie bij het Hof Amsterdam pleit tevens dat aldus geprofiteerd kan worden van de door de Ondernemingskamer opgebouwde financiële expertise.

5. Toezending processtukken aan belanghebbenden (lid 4). a) **Algemeen.** Gezien het grote aantal bij de procedure betrokken personen ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten, is het niet steeds goed mogelijk om aan elk van hen een afschrift van het verzoekschrift, de verweerschriften en de overeenkomst toe te zenden. Bovendien is de identiteit van mogelijk een groot aantal van deze personen nog onbekend. Ingevolge art. 290 lid 1 liggen deze stukken voor iedere belanghebbende ter griffie ter inzage en afschrift (MvT, Kamerstukken II 2003/04, 29 414, nr. 3, p. 25). Zie ook art. 290, aant. 3, alsmede hierna aant. 5. b) **Afwijking van art. 282 lid 2.** Norma-

liter zendt de griffier op grond van de tweede volzin van art. 282 lid 2 onverwijld een afschrift van een ingediend verweerschrift toe aan de verzoeker en aan de andere opgeroepen belanghebbenden. Zie art. 282, aant. 10. Art. 1013 lid 4 maakt hierop in zoverre een uitzondering door te bepalen dat afschriften van de verweerschriften (abusievelijk spreekt de wet van 'overlegde' waar moet zijn bedoeld 'overgelegde' bescheiden) niet gezonden behoeven te worden aan de personen ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten. **c) Processen-verbaal?** Ingevolge art. 290 lid 2 wordt wel een afschrift van de processen-verbaal gezonden aan de personen ten behoeve van wie de overeenkomst strekkende tot collectieve schadeafwikkeling is gesloten, indien zij in de procedure zijn verschenen (MvT, Kamerstukken II 2003/04, 29 414, nr. 3, p. 26).

6. Toezending stukken aan verzoekers. De verzending van de stukken aan de partijen die de overeenkomst hebben gesloten — kortom: de verzoekers — geschiedt wel op de voor de verzoekschriftprocedure voorgeschreven wijze van art. 282 lid 2 (MvT, Kamerstukken II 2003/04, 29 414, nr. 3, p. 26).

7. Oproeping belanghebbenden (lid 5). **a) Algemeen.** Art. 1013 lid 5 bepaalt de wijze van oproeping van personen ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten, en geeft aan wat bij deze oproeping moet worden vermeld. Daarmee wordt voor deze personen in bepaalde opzichten afgeweken van de 'gewone' in Boek 1, Titel 3, Afdeling 3 (art. 271-277) neergelegde oproepingsregels. **b) Hoofregel: oproeping bij gewone brief (eerste zin).** Oproeping van de bekende personen ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten, geschiedt bij gewone brief, tenzij de rechter anders bepaalt. Dit wijkt af van art. 272, dat als hoofregel oproeping bij aangetekende brief vooropstelt. Zie art. 272, aant. 3. Het versturen van een aangetekende brief legt een te grote last op de verzender. Bij bekende personen mag men zich op grond van art. 1013 lid 1, aanhef en onder c, houden aan de laatste bekende woonplaatsen. In afwijking van art. 279 lid 2 gaat de brief niet vergezeld van een afschrift van het verzoekschrift. Zie in dat verband deze aant. onder d. **c) Additioneel: aankondiging in nieuwsblad (tweede zin).** Naast oproeping bij gewone brief geschiedt oproeping tevens door aankondiging daarvan in één of meer nieuwsbladen. In een geval van massaschade kan zelfs oproeping bij brief onpraktisch zijn indien het om een groot aantal (reeds bekende) belanghebbenden gaat. De rechter kan dan bevelen dat oproeping alleen geschiedt door in alle gevallen voorgeschreven aankondiging daarvan in een of meer door hem aan te wijzen nieuwsbladen. Gezien het feit dat de identiteit van vele belanghebbenden onbekend kan zijn, is deze aankondiging van de oproeping in nieuwsbladen essentieel (MvT, Kamerstukken II 2003/04, 29 414, nr. 3, p. 26). **d) Inhoud oproeping (tweede, derde en vierde zin).** Bij de oproeping — zowel bij brief (zie deze aant. onder b) als in de nieuwsbladen (zie deze aant. onder c) — dient naast de plaats, de dag en het uur van de terechtzitting ook op een door de rechter aan te geven wijze melding te worden gemaakt van een korte omschrijving van de overeenkomst en de gevolgen van toewijzing van het verzoek. Tevens wordt telkens vermeld dat de in de art. 290 lid 1 genoemde bescheiden, zoals het verzoekschrift en de overeenkomst, ter inzage en afschrift liggen bij de griffie. Dit brengt mee dat ook indien deze personen bij brief worden opgeroepen, dit in afwijking van art. 279 lid 2, niet vergezeld dient te gaan van een afschrift van het verzoekschrift. Bij de aankondiging in een of meer door de rechter aan te wijzen nieuwsbladen dienen ingevolge de tweede volzin van lid 5 ook te worden opgeroepen stichtingen of verenigingen die de belangen behartigen van de personen ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten. Bij de oproeping dient telkens expliciet te worden gewezen op de mogelijkheid een verweerschrift in te dienen (MvT, Kamerstukken II 2003/04, 29 414, nr. 3, p. 26). **e) Wie doet de oproeping? (vijfde zin).** Algemeen. In

de verzoekschriftprocedure geschiedt de oproeping normaliter door de griffier. Zie art. 271 e.v. In een procedure als de onderhavige zou dit een omvangrijke logistieke last op de griffie leggen. Daarom is bepaald dat de verzoekers voor de oproeping zorg dienen te dragen. De rechter kan echter, indien hij daartoe aanleiding ziet, bepalen dat de oproeping toch door de griffier dient te geschieden (MvT, Kamerstukken II 2003/04, 29 414, nr. 3, p. 27). *Internationale oproepingen?* Denkbaar is dat degene ten behoeve van wie de overeenkomst tot collectieve schadeafwikkeling is gesloten een bekende woonplaats heeft in een EU-Lidstaat (zie voor de betekenis van dit begrip, art. 277, aant. 2 onder c). Gedacht kan worden aan de gevallen waarin de belanghebbenden in het buitenland wonen. In dat geval zal de oproeping moeten plaatsvinden conform de EG-Betekenningsverordening (EBetV). Zie in dat verband art. 277. De EBetV lijkt zich niet te verzetten tegen een oproeping door verzoekers op de voet van de vijfde volzin van art. 1013 lid 5. Immers, art. 14 lid 1 EBetV geeft iedere EU-Lidstaat de bevoegdheid, voor zover hier van belang, de kennisgeving van gerechtelijke stukken aan zich in een andere EU-Lidstaat bevindende personen rechtstreeks per post te doen verrichten. Van deze bevoegdheid is dan gebruikgemaakt door het bepaalde in art. 1013 lid 5. Opgemerkt zij wel dat verzoekers bij hun oproeping, in voorkomend geval, de door een betrokken EU-Lidstaat op de voet van art. 14 lid 2 EBetV gestelde voorwaarden aan kennisgeving per post in acht behoren te nemen. Denkbaar is overigens dat het Hof Amsterdam de oproeping — conform de suggestie in de wetsgeschiedenis (MvT, Kamerstukken II 2003/04, 29 414, nr. 3, p. 27) — laat verrichten door zijn griffier. Niets staat eraan in de weg om zelfs te kiezen voor gebruikmaking van de andere voor Nederland aangewezen verzendende instantie, te weten de gerechtsdeurwaarder (zie art. 2 lid 1 Uitvoeringswet EBetV). In internationaal perspectief en ter vermindering van de logistieke last bij de griffie lijkt laatstgenoemde wijze van oproeping — met gebruikmaking van de gerechtsdeurwaarder — te prefereren. Zie over de verzendende instanties in het algemeen, art. 277, aant. 3.

8. Indiening verweerschrift (lid 6). De rechter die de dag en het uur van de behandeling bepaalt (zie art. 279, aant. 2), kan ingevolge het zesde lid op dat moment bepalen dat verweerschriften, in afwijking van art. 282 lid 1, uiterlijk vóór een door hem te bepalen tijdstip voor de behandeling moeten worden ingediend. Het kan onwenselijk zijn dat juist met een zo groot aantal belanghebbenden nog tijdens de behandeling van het verzoekschrift verweerschriften kunnen worden ingediend. Juist dan is het voor verzoekers en belanghebbenden vaak niet meer goed mogelijk om daarop adequaat te reageren (MvT, Kamerstukken II 2003/04, 29 414, nr. 3, p. 27).

[Verweerschrift belangenorganisatie]

Artikel 1014. Een stichting of vereniging met volledige rechtsbevoegdheid die ingevolge haar statuten de belangen van de personen behartigt ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten, kan een verweerschrift indienen.

1. Verweerschrift door belanghebbende. De personen ten behoeve van wie de overeenkomst strekkende tot collectieve schadeafwikkeling is gesloten, kunnen ingevolge art. 282 een verweerschrift indienen.

2. Verweerschrift door belangenorganisatie. Art. 1014 geeft de bevoegdheid tot het indienen van een verweerschrift ook aan een stichting of vereniging met volledige rechtsbevoegdheid, niet zijnde de verzoeker, die ingevolge haar statuten de belangen van de personen ten behoeve van wie de overeenkomst strekkende tot collectieve scha-